

Sądowy kalendarz w dobie lockdownu...

Analiza HFPC o pracy sądów
w pierwszym okresie epidemii

Warszawa, październik 2020

Sądowy kalendarz w dobie lockdownu... Analiza HFPC o pracy sądów w pierwszym okresie epidemii.

Autor:

Adam Klepczyński

Konsultacja:

dr Piotr Kładoczny

dr Katarzyna Wiśniewska

Warszawa, październik 2020

Analiza została zrealizowana w ramach grantu Funduszu Obywatelskiego „Bezpieczeństwo a wolność. Prawa człowieka w czasie pandemii”, zarządzanego przez Fundację dla Polski.

Streszczenie

- Lockdown miał duży wpływ na funkcjonowanie polskiego wymiaru sprawiedliwości. Wiele rozpraw zostało odwołanych, a godziny pracy sądów oraz wstęp do nich został znacząco ograniczony.
- Aby zbadać jak w praktyce wprowadzone ograniczenia wpłynęły na liczbę rozpraw oraz posiedzeń, HFPC zdecydowała się skierować wnioski o udostępnienie informacji publicznej do 10 sądów okręgowych: w Białymstoku, w Gdańsku, w Katowicach, w Krakowie, w Łodzi, w Poznaniu, w Rzeszowie, w Warszawie, dla Warszawy-Pragi w Warszawie, we Wrocławiu.
- Z uzyskanych danych wynika, że już w marcu 2020 roku liczba rozpraw/posiedzeń, które odbyły się w sądach okręgowych, była niższa względem marca 2019 roku. Przykładowo w samym Sądzie Okręgowym w Warszawie w sprawach cywilnych odbyło się w marcu 2020 roku 1 160 rozpraw/posiedzeń, podczas gdy w marcu 2019 roku było ich 2 863, a więc spadek był ponad dwukrotny. Podobna sytuacja miała miejsce w Sądzie Okręgowym w Poznaniu w marcu 2020 roku odbyło się 824 rozpraw/posiedzeń w sprawach cywilnych, a rok wcześniej w tym samym okresie 2 057.
- Najwięcej rozpraw oraz posiedzeń we wszystkich sądach odbywało się w sprawach karnych, co jest niewątpliwie związane przede wszystkim z tym, że wiele spraw z tej kategorii znalazło się w tzw. wykazie spraw pilnych. Tylko w Sądzie Okręgowym w Warszawie przeprowadzono ich w kwietniu 2020 roku 381, a w Sądzie Okręgowym w Rzeszowie w tym samym okresie 586.
- Największe spadki w ilości odbytych rozpraw oraz posiedzeń odnotowano w kwietniu i maju 2020 roku. W wielu sądach nie rozpoznawano żadnych spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych czy spraw gospodarczych.
- W grupie wybranych sądów najwięcej spraw cywilnych w okresie kwiecień-maj 2020 przeprowadziły Sąd Okręgowy w Białymstoku (kwiecień 2020 – 168, maj 2020 – 159), Sąd Okręgowy w Gdańsku (kwiecień 2020 – 841, maj 2020 – 1 179) oraz Sąd Okręgowy w Krakowie (kwiecień 2020 – 638, maj 2020 – 716), gdzie spadki odbytych rozpraw/posiedzeń względem roku wcześniejszego są zauważalne, jednak nie aż tak, jak w pozostałych sądach.
- Epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 miała również przełożenie na liczbę spraw wpływających do badanych sądów okręgowych. W znacznej większości w okresie marzec-maj 2020 ich liczba spadła.

Wstęp

Epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 zaskoczyła cały świat. W Polsce wprowadzono stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii. W wielu krajach ich konsekwencją był tzw. lockdown. Nie inaczej było w Polsce, gdzie „obowiązywał on” od połowy marca do maja 2020 roku. Lockdown doprowadził do tego, że cały kraj praktycznie stanął w miejscu – ograniczona została działalność branży usługowej, szkół, przedszkoli, uczelni. W tym okresie przestały funkcjonować w tradycyjny sposób różnego rodzaju firmy, instytucje i urzędy państwowe oraz samorządowe, a tam, gdzie było to możliwe, społeczeństwo zaczęło pracować w trybie zdalnym.

Lockdown miał też wpływ na funkcjonowanie polskiego wymiaru sprawiedliwości. Wiele rozpraw zostało odwołanych, a godziny pracy sądów oraz wstęp do nich został znacząco ograniczony. Sądy miały rozpatrywać tzw. listę spraw pilnych. Już w kwietniu 2020 roku HFPC wskazywała, że znaczne ograniczenie pracy sądów uniemożliwia wnoszenie pism na biura podawcze, co w przypadku ograniczenia czasu pracy oraz kolejek przez placówkami Poczty Polskiej znacząco utrudniało skuteczne wnoszenie środków odwoławczych¹.

Nie był to jednak jedyny aspekt funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, który wymaga analizy. Mając na uwadze ograniczoną pracę sądów i odwoływanie wielu rozpraw czy posiedzeń HFPC zdecydowała się skierować wnioski o udostępnienie informacji publicznej do 10 sądów okręgowych: w Białymstoku, w Gdańsku, w Katowicach, w Krakowie, w Łodzi, w Poznaniu, w Rzeszowie, w Warszawie, dla Warszawy-Pragi w Warszawie, we Wrocławiu. We wnioskach tych zadaliśmy pytanie o liczbę odwołanych rozpraw/posiedzeń, odbytych rozpraw/posiedzeń oraz wpływu spraw w trakcie trwania lockdown'u oraz w czerwcu 2020. Dodatkowo poprosiliśmy o tożsame dane za okres marzec-czerwiec 2019 roku, aby porównać sposób funkcjonowania sądownictwa z ubiegłym rokiem.

Całościowa analiza zebranych informacji miała na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, jaki wpływ lockdown miał na sposób działania ww. sądów okręgowych oraz jak sądy poradziły sobie z nagłą, niespodziewaną sytuacją, jaką była pierwsza faza epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 w Polsce oraz czy ustawodawca wprowadził odpowiednie ramy prawne dla ich funkcjonowania w tej wyjątkowej sytuacji.

1 Dostęp do sądu w dobie pandemii. Analiza – część pierwsza. Warszawa, kwiecień 2020, dostęp: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2020/04/Dost%C4%99p-do-s%C4%85du-w-dobie-pandemii-16-04.pdf>, Dostęp do sądu w dobie pandemii. Analiza – część druga. Warszawa, kwiecień 2020, dostęp: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2020/04/Dostep-do-sadu-w-dobie-pandemii2-FIN.pdf>

Praca sądów w okresie lockdownu

W niedługim czasie po pojawieniu się pierwszych przypadków wirusa SARS-CoV-2 w marcu 2020 roku w Polsce sądy powszechne postanowiły ograniczyć swoje funkcjonowanie. Ze względu na zaistniałą sytuację Ministerstwo Sprawiedliwości postanowiło opublikować tzw. wykaz spraw pilnych, który w znacznej części został zaczerpnięty z § 2 pkt 5 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych². Po opublikowaniu ww. listy, prezesi poszczególnych sądów powszechnych zdecydowali o wydawaniu zarządzeń, w których uregulowali, jakie sprawy z tzw. wykazu spraw pilnych będą rozpoznawane w sądach, którymi zarządzają. Następnie dnia 31 marca 2020 roku wszedł w życie art. 14a ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³ (dalej: Ustawa), który w ust. 4 wprowadził na poziomie ustawy tzw. wykaz spraw pilnych. Wspomniany wykaz był kilkakrotnie uzupełniany, a obowiązuje on do dnia dzisiejszego. Obecnie tzw. wykaz spraw pilnych dotyczy następującego rodzaju spraw:

1. wniosków o zastosowanie, przedłużenie, zmianę i uchylenie tymczasowego aresztowania;
2. w których są stosowane zatrzymanie albo środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania;
3. w których orzeczono środek zabezpieczający;
4. przesłuchania świadka w postępowaniu przygotowawczym przez sąd na podstawie art. 185a-185c albo art. 316 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego⁴ (dalej: k.p.k.), gdy podejrzany jest zatrzymany;
5. przesłuchania świadka w postępowaniu przygotowawczym przez sąd na podstawie art. 185a-185c albo art. 316 § 3 k.p.k., jeżeli o przeprowadzenie przesłuchania w trybie przewidzianym dla rozpoznawania spraw pilnych wniosł prokurator;
6. w przedmiocie europejskiego nakazu aresztowania;
7. w przedmiocie zarządzenia przerwy w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego;
8. dotyczące warunkowego umorzenia postępowania, zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej oraz odwołania warunkowego zwolnienia;
9. zastosowania i przedłużenia środka detencyjnego w postaci umieszczenia cudzoziemca w strzeżonym ośrodku, o zastosowanie lub przedłużenie wobec niego aresztu dla cudzoziemców;

2 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 roku – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz. U. z 2019 r. poz. 1141.

3 Dz. U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.

4 Tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 30 ze zm.

10. w których wykonywana jest kara pozbawienia wolności albo inna kara lub środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, jeżeli rozstrzygnięcie sądu dotyczy zwolnienia osoby pozbawionej wolności z zakładu karnego lub aresztu śledczego albo jest niezbędne do wykonania takiej kary lub środka przymusu w tym zakładzie lub areszcie;
11. odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką;
12. o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego⁵;
13. dotyczące umieszczenia lub przedłużenia pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich;
14. dotyczące umieszczenia małoletniego cudzoziemca w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
15. z zakresu postępowania wykonawczego w sprawach, o których mowa w pkt 10-14;
16. wniosków o ustanowienie kuratora w celu reprezentowania interesów małoletnich w postępowaniu przed sądem lub innym organem w sprawach pilnych;
17. których mowa w ustawie z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób⁶;
18. przesłuchania przez sąd osoby w trybie zabezpieczenia dowodu lub co do której zachodzi obawa, że nie będzie można jej przesłuchać na rozprawie;
19. rozpoznanie wniosku restrukturyzacyjnego i prowadzone po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego;
20. o ogłoszenie upadłości oraz prowadzone po ogłoszeniu upadłości;
21. w przedmiocie nakazania przez sąd opuszczenia mieszkania przez członka rodziny wspólnie zajmującego mieszkanie, który swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁷;
22. wyrażenie zgody na wykonanie czynności medycznych, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 roku o zawodach lekarza i lekarza dentystry⁸;
23. o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

Powyższy przepis był wielokrotnie wykorzystywany i kopiowany do zarządzeń prezesów sądów, które określały, które kategorie spraw będą w danym sądzie rozpoznawane. Jednakże należy wskazać, że prezesi sądów nie byli związani powyższą listą na podstawie art. 14a ust. 6 Ustawy, co często było zastrzegane w zarządzeniach. Oznaczało to, że w sądzie mogły także odbywać się rozprawy z poza tzw. wykazu spraw pilnych. Warto także wskazać, że pomimo

5 Tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 685.

6 Tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1346.

7 Tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 281.

8 Tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 514.

obowiązania do dnia dzisiejszego art. 14 ust. 4a Ustawy, w sądach powszechnych, przy zachowaniu odpowiedniego reżimu sanitarnego odbywają się wszystkie możliwe rozprawy.

Jednocześnie uzupełniająco należy przypomnieć, że od dnia 31 marca 2020 roku na podstawie art. 15z Ustawy wprowadzono zawieszenie m.in. wszystkich terminów sądowych oraz terminów w postępowaniach karnych. Przepis ten obowiązywał do dnia 16 maja 2020 roku. Niewątpliwie zawieszenie wszystkich terminów procesowych miało ogromny wpływ na rozpatrywanie konkretnych spraw.

Sądowny lockdown w liczbach

Liczba rozpraw/posiedzeń, które odbyły się w wybranych sądach okręgowych

Tabela 1. Liczba rozpraw/posiedzeń, które odbyły się w 10 sądach okręgowych w okresie marzec-czerwiec w latach 2019-2020 z podziałem na rodzaj spraw.⁹

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy w Białymstoku	cywilne	724	356	632	168	663	159	528	417
	karne	233	134	184	87	155	114	158	170
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	213	165	163	0	146	1	163	185
	gospodarcze	174	80	168	0	159	0	126	37
Sąd Okręgowy w Gdańsku	cywilne	2 823	1 552	2 513	841	2 328	1 179	2 249	2 106
	karne	2 013	1 458	1 826	1 045	1 749	1 663	1 736	2 064
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	190	119	169	91	179	131	178	196
	gospodarcze	407	323	437	184	427	246	407	375

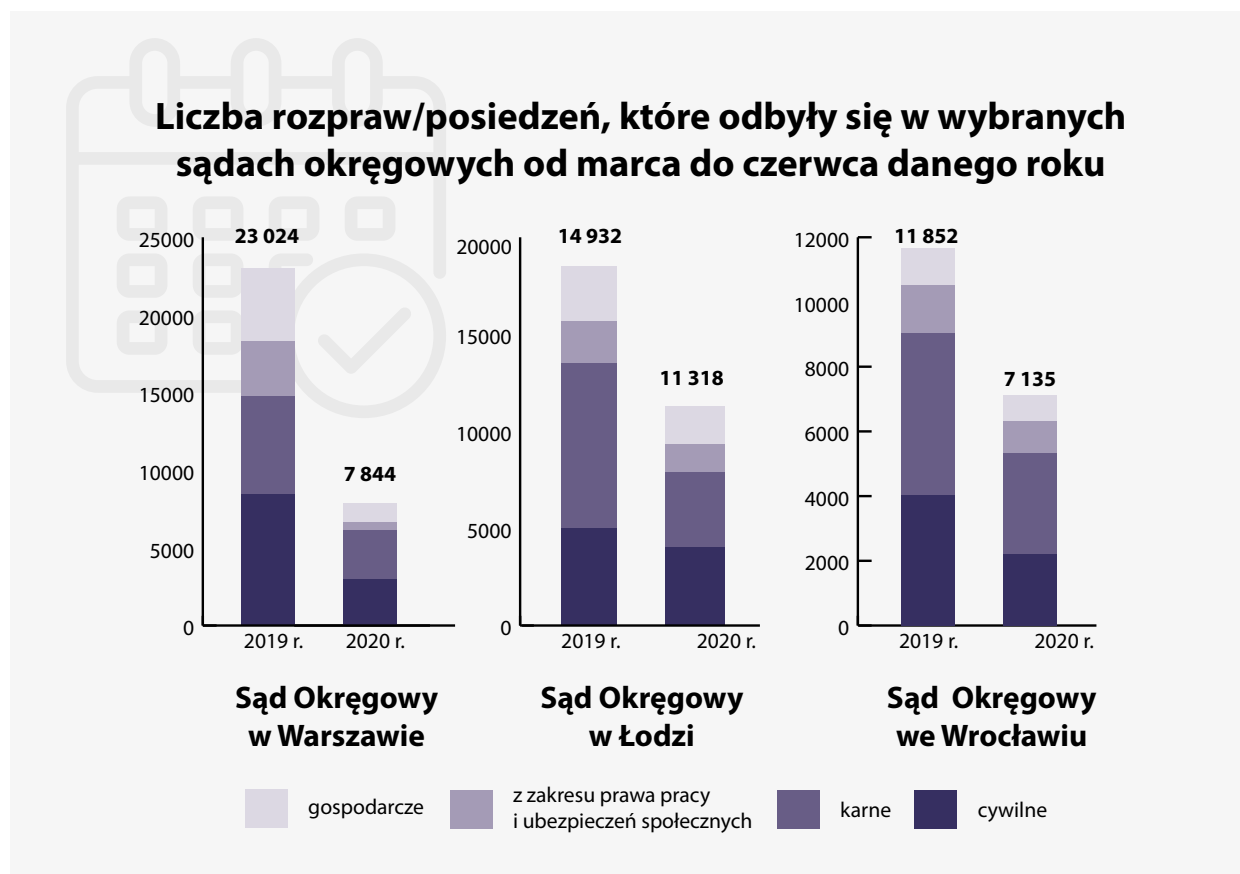
⁹ Tabela została opracowana na podstawie danych statystycznych udostępnionych przez sądy okręgowe w drodze dostępu do informacji publicznej. Do spraw karnych zostały zaliczone sprawy penitencjarne. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie nie posiada wydziału gospodarczego, dlatego dane dotyczące spraw gospodarczych nie zostały uwzględnione w tabeli.

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy w Katowicach	cywilne	1 438	597	1 369	3	1 393	3	372	642
	karne	1 605	854	1 405	354	1 422	582	1 339	1 552
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	271	157	269	0	279	0	365	155
	gospodarcze	372	132	348	0	200	0	282	59
Sąd Okręgowy w Krakowie	cywilne	1 518	818	1 478	229	1 549	720	1 313	1 311
	karne	1 420	1 007	1 349	571	1 425	823	1 168	1 416
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	156	33	82	0	85	1	91	71
	gospodarcze	159	85	147	0	154	0	129	91
Sąd Okręgowy w Łodzi	cywilne	1 751	1 232	1 849	638	1 626	716	1 552	1 468
	karne	1 309	1 040	1 235	614	1 229	797	1 126	1 401
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	486	393	471	288	564	237	602	485
	gospodarcze	768	615	708	329	764	420	643	645
Sąd Okręgowy w Poznaniu	cywilne	2 057	824	1 902	32	1 765	280	1 983	1 331
	karne	1 911	1 086	1 840	456	1 718	687	1 817	1 797
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	601	311	717	19	662	49	638	444
	gospodarcze	484	245	362	21	424	39	431	237
Sąd Okręgowy w Rzeszowie	cywilne	217	152	225	94	229	119	280	209
	karne	454	507	513	586	515	408	592	647
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	291	134	319	26	419	84	426	146
	gospodarcze	266	206	250	112	277	137	250	248

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy w Warszawie	cywilne	2 863	1 160	2 889	7	3 017	197	2 587	1 646
	karne	1 553	877	1 692	381	1 563	582	1 446	1 273
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	927	401	911	0	966	31	761	102
	gospodarcze	1 183	523	1 207	0	1 163	19	1 159	645
Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie	cywilne	793	408	694	58	663	190	690	657
	karne	443	326	456	206	399	291	368	376
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	260	86	176	0	143	24	165	99
Sąd Okręgowy we Wrocławiu	cywilne	1 506	830	1 355	55	1 466	412	1 213	904
	karne	1 281	810	1 219	485	1 285	710	1 197	1 120
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	237	300	473	21	435	177	356	480
	gospodarcze	307	181	368	9	337	480	323	161

Jak wynika z powyższej tabeli, już w marcu 2020 roku liczba rozpraw/posiedzeń, które odbyły się w sądach okręgowych, była niższa względem marca 2019 roku. Przykładowo w samym Sądzie Okręgowy w Warszawie w sprawach cywilnych odbyło się w marcu 2020 roku 1 160 rozpraw/posiedzeń, podczas gdy w marcu 2019 roku było ich 2 863. Co istotne w kwietniu i maju 2020 roku zanotowano największe spadki w ilości odbytych rozpraw/posiedzeń. W wielu sądach nie rozpoznawano żadnych spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych czy spraw gospodarczych. Jeśli chodzi o sprawy cywilne, to tutaj również zauważalny jest ogromny spadek – w Sądzie Okręgowym w Warszawie w kwietniu 2020 roku odbyło się jedynie 7 rozpraw/posiedzeń (rok wcześniej w tym samym okresie 2 889), czyli 412 razy więcej. Podobna sytuacja miała miejsce w Sądzie Okręgowym w Poznaniu, w którym w kwietniu 2020 roku odbyły się 32 rozprawy/posiedzenia, a w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu – 55. Najwięcej spraw cywilnych w okresie kwiecień-maj 2020 przeprowadziły Sąd Okręgowy w Białymstoku, Sąd Okręgowy w Gdańsku oraz Sąd Okręgowy w Łodzi, gdzie spadki odbytych rozpraw/posiedzeń względem roku wcześniejszego są zauważalne, jednak nie aż tak, jak w pozostałych sądach. Warto podkreślić jest to, że najwięcej rozpraw/posiedzeń we wszystkich sądach odbywało się w sprawach karnych, co jest niewątpliwie związane przede wszystkim z tym, że wiele spraw z tej kategorii znalazło

się w tzw. wykazie spraw pilnych. Przykładowo w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu w marcu 2020 roku odbyło się 810 rozpraw/posiedzeń w sprawach karnych, w kwietniu 2020 roku 485, a w maju 2020 – 710, a w Sądzie Okręgowym w Rzeszowie przykładowo w kwietniu 2020 – 586 (rok wcześniej w tym samym okresie 513). Co istotne, we wszystkich badanych sądach okręgowych można zauważyć, że w czerwcu 2020 roku starały się one nadrobić zaległości, ponieważ we wszystkich kategoriach spraw odbyło się więcej rozpraw niż w tożsamym okresie w roku 2019.

Liczba rozpraw/posiedzeń, które zostały odwołane w wybranych sądach okręgowych

Tabela 2. Liczba rozpraw/posiedzeń, które zostały odwołane w 10 sądach okręgowych w okresie marzec-czerwiec w latach 2019-2020 z podziałem na rodzaj spraw.¹⁰

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy w Białymstoku	cywilne	80	297	48	351	75	165	56	44
	karne	6	44	3	51	11	24	5	0
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	8	114	5	179	7	46	14	0
	gospodarcze	14	123	15	96	19	23	11	24
Sąd Okręgowy w Gdańsku	cywilne	242	951	176	1 343	155	496	150	0
	karne	70	457	51	694	77	46	74	17
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	4	43	2	74	3	27	2	0
	gospodarcze	45	204	42	273	37	126	34	18
Sąd Okręgowy w Katowicach	cywilne	87	868	109	1 139	86	819	78	114
	karne	122	563	136	576	123	641	128	95
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	38	170	123	181	22	105	16	0
	gospodarcze	16	158	128	151	23	72	29	41

10 Tabela została opracowana na podstawie danych statystycznych udostępnionych przez sądy okręgowe w drodze dostępu do informacji publicznej. Do spraw karnych zostały zaliczone sprawy penitencjarne. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie nie posiada wydziału gospodarczego, dlatego dane dotyczące spraw gospodarczych nie zostały uwzględnione w tabeli. Jak wynika z odpowiedzi Prezesa Sądu Okręgowego w Poznaniu, sąd ten nie dysponuje danymi osobno za kwiecień i maj 2020, dlatego dane te zostały podane łącznie za maj 2020. Ponadto jak wynika z odpowiedzi Prezesa Sądu Okręgowego we Wrocławiu, zgodnie ze zobowiązaniem nałożonym przez Prezesa Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, nie gromadzono danych w rozbiciu na miesiące za okres marzec-maj 2020, dlatego dane te zostały podane łącznie za maj 2020.

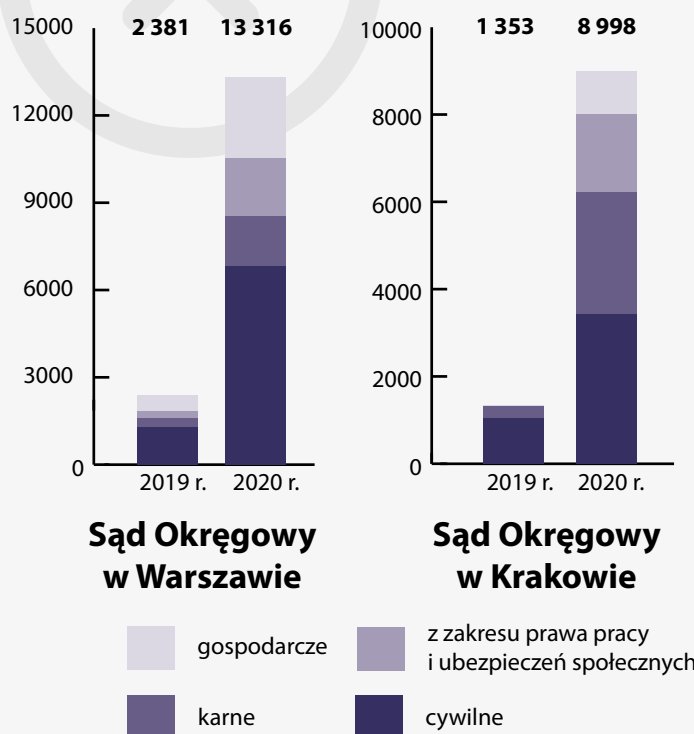
Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy w Krakowie	cywilne	505	1 035	630	1 316	327	773	92	303
	karne	68	853	74	1 146	74	570	49	221
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	0	476	0	709	0	452	0	164
	gospodarcze	12	283	14	323	9	307	4	67
Sąd Okręgowy w Łodzi	cywilne	107	694	95	647	116	698	75	0
	karne	40	443	28	258	30	129	21	0
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	54	426	48	470	41	499	57	0
	gospodarcze	77	325	60	239	46	198	44	0
Sąd Okręgowy w Poznaniu	cywilne	226	1 078	199	b/d	169	2 529	211	48
	karne	98	629	70	b/d	142	858	144	8
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	110	389	36	b/d	50	794	48	10
	gospodarcze	55	224	62	b/d	43	555	60	0
Sąd Okręgowy w Rzeszowie	cywilne	4	207	12	243	1	165	1	25
	karne	41	260	52	192	23	105	54	1
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	14	108	16	97	5	90	6	53
	gospodarcze	14	73	12	116	7	47	2	33
Sąd Okręgowy w Warszawie	cywilne	367	1 882	305	2 583	311	1 882	292	464
	karne	143	820	124	615	102	190	111	116
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	70	529	36	713	63	455	46	266
	gospodarcze	206	884	129	1 047	120	610	99	260
Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie	cywilne	80	574	114	803	98	477	96	109
	karne	27	173	17	178	15	37	19	10
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	14	92	32	131	46	81	22	18

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy we Wrocławiu	cywilne	147	b/d	152	b/d	150	1 509	138	126
	karne	55	b/d	70	b/d	51	419	31	0
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	58	b/d	42	b/d	63	953	27	72
	gospodarcze	29	b/d	28	b/d	35	697	28	119

Już początek epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 w Polsce sprawił, że w wielu sądach rozpoczęło się masowe odwoływanie rozpraw/posiedzeń. Nie inaczej było w badanych sądach okręgowych. Najwięcej rozpraw/posiedzeń odwoływano w powyższych sądach w okresie kwiecień-maj 2020. W marcu 2020 roku w Sądzie Okręgowym w Katowicach odwołano 868 rozpraw/posiedzeń w sprawach cywilnych, podczas gdy w kwietniu 2020 roku już 1 139. W Sądzie Okręgowym w Warszawie w tożsamym okresie odwołano 1 882 (marzec 2020) i 2 583 (kwiecień 2020). Należy zauważyć, że w wielu sądach okręgowych w okresie marzec-maj 2020 odwoływano w znacznej liczbie rozprawy/posiedzenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz sprawach gospodarczych. Przykładem takich sądów są: Sąd Okręgowy w Warszawie

(w samym kwietniu 2020 roku odwołano 1 047 rozpraw/posiedzeń w sprawach gospodarczych) czy Sąd Okręgowy w Krakowie. Zaobserwować również należy, że w wielu sądach okręgowych w czerwcu 2020 roku liczba spraw odwołanych w różnych kategoriach była mniejsza niż w tożsamym okresie w roku 2019.

Liczba rozpraw/posiedzeń, które zostały odwołane w wybranych sądach okręgowych od marca do czerwca

Liczba wpływu spraw w poszczególnych sądach okręgowych

Tabela 3. Liczba wpływu spraw do 10 sądów okręgowych w okresie marzec-czerwiec w latach 2019-2020 z podziałem na rodzaj spraw.¹¹

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy w Białymstoku	cywilne	485	355	483	302	469	345	423	362
	karne	668	824	704	684	687	572	673	662
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	143	103	138	81	355	107	359	153
	gospodarcze	188	216	177	125	164	139	176	148
Sąd Okręgowy w Gdańsku	cywilne	1 884	1 285	1 730	1 147	1 632	1 264	1 697	1 733
	karne	1 509	1 787	1 529	1 421	1 554	1 395	1 380	1 512
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	893	441	559	337	635	252	798	240
	gospodarcze	367	285	426	249	337	324	389	490
Sąd Okręgowy w Katowicach	cywilne	1 476	1 099	1 393	721	1 471	961	1 199	1 283
	karne	1 022	653	931	571	942	694	787	645
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	275	333	345	249	737	339	1 152	437
	gospodarcze	504	459	561	350	548	437	417	523
Sąd Okręgowy w Krakowie	cywilne	1 696	1 314	1 583	1 014	1 607	1 248	1 466	1 431
	karne	1 134	935	1 200	857	1 159	870	998	932
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	306	355	353	238	606	292	716	279
	gospodarcze	447	385	479	250	452	446	476	416

¹¹ Tabela została opracowana na podstawie danych statystycznych udostępnionych przez sądy okręgowe w drodze dostępu do informacji publicznej. Do spraw karnych zostały zaliczone sprawy penitencjarne. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie nie posiada wydziału gospodarczego, dlatego dane dotyczące spraw gospodarczych nie zostały uwzględnione w tabeli.

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy w Łodzi	cywilne	1 306	894	1 277	552	1 128	966	1 038	1 121
	karne	1 032	959	1 137	905	1 035	1 072	1 012	1 026
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	286	280	751	150	715	225	851	236
	gospodarcze	570	474	570	327	599	565	466	490
Sąd Okręgowy w Poznaniu	cywilne	1 711	1 349	2 077	1 200	1 644	1 161	1 467	1 631
	karne	2 218	1 880	2 599	1 823	2 232	1 598	1 927	1 883
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	658	548	542	521	1 201	542	1 099	567
	gospodarcze	538	410	516	483	506	413	492	592
Sąd Okręgowy w Rzeszowie	cywilne	476	320	436	198	383	363	379	407
	karne	539	552	565	445	524	476	506	531
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	184	146	186	97	533	119	334	131
	gospodarcze	245	164	177	105	192	135	186	255
Sąd Okręgowy w Warszawie	cywilne	3 418	3 116	4 607	2 608	3 690	3 779	3 349	4 627
	karne	1 818	1 275	1 828	921	1 748	1 210	1 506	1 609
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	713	445	481	556	937	506	889	406
	gospodarcze	1 386	1 301	1 375	1 014	1 308	1 405	1 235	1 528
Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie	cywilne	1 023	756	1 010	535	1 112	975	880	1 005
	karne	949	605	889	721	972	819	839	830
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	196	114	568	131	1 680	168	578	131

Sąd	Rodzaj sprawy	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sąd Okręgowy we Wrocławiu	cywilne	1 310	1 085	1 322	871	1 308	823	1 128	1 029
	karne	1 849	1 324	1 865	1 616	1 708	1 389	1 426	1 260
	z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	340	286	296	208	421	158	707	187
	gospodarcze	421	307	480	292	322	305	363	321

Epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 miała również przełożenie na liczbę spraw wpływających do badanych sądów okręgowych. W znacznej większości w okresie marzec-maj 2020 ich liczba spadła. Wynikiem tego były w znacznej mierze opóźnienia w wysyłaniu przez sądy wyroków oraz postanowień, ale także zawieszenie na podstawie art. 15zzs Ustawy terminów sądowych oraz terminów w postępowaniach karnych. Jednakże warto odnotować, że w marcu 2020 roku część sądów okręgowych odnotowała większy wpływ spraw w sprawach karnych względem roku 2019. Były to następujące sądy: Sąd Okręgowy w Białymstoku (sąd ten też odnotował większy wpływ spraw w sprawach gospodarczych), Sąd Okręgowy w Gdańsku oraz Sąd Okręgowy w Rzeszowie. Co istotne w maju 2020 roku Sąd Okręgowy w Warszawie odnotował większy wpływ spraw w sprawach cywilnych i gospodarczych niż w maju 2019. Warto również wskazać, że w czerwcu 2020 roku nie wszystkie sądy okręgowe zanotowały wzrost liczby wpływających spraw względem roku poprzedniego. W części badanych sądów okręgowych wpływ ten jest znacznie niższy niż w roku wcześniejszym – znaczną różnicę widać w przypadku spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Na zbliżonym poziomie utrzymywał się wpływ spraw gospodarczych, a na zbliżonym bądź nawet wyższym w przypadku spraw cywilnych i karnych.

Wnioski

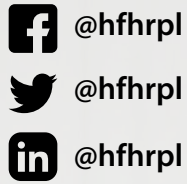
Okres lockdown'u niewątpliwie miał wpływ na pracę sądów powszechnych. Niestety spadki w zakresie odbytych postępowań sądowych są widoczne. Tak samo sytuacja jest widoczna w zakresie odwołanych rozpraw/posiedzeń. Jednakże nie sposób uznać, że cała odpowiedzialność za zaistniałą sytuację spoczywa na prezesach konkretnych sądów. Epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 zaskoczyła wszystkich. W okresie marzec-maj 2020 sale rozpraw nie były dostosowane do nowego reżimu sanitarnego. Obecnie sądy są inaczej przygotowane do przeprowadzania rozpraw/posiedzeń i rzeczywistość polskiego wymiaru sprawiedliwości ulegała znacznej zmianie. Teraz w wielu sądach postępowania sądowe toczą

się w maseczkach, rękawiczkach, a na wielu salach rozpraw stół sędziowski oddzielony jest od stron postępowania tzw. szybą z pleksy.

Nie ulega jednak najmniejszej wątpliwości, że gdyby jeszcze przed okresem epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 wprowadzono pełną informatyzację polskiego wymiaru sprawiedliwości, nie doszłoby do tak ogromnego odwoływania rozpraw/posiedzeń. Pomimo tego, że od czerwca 2020 roku wiele sądów zapewne stara się nadgonić zaległości, wcześniejsze odwoływanie rozpraw będzie miało ogromny wpływ na znaczne wydłużenie się trwania wszystkich postępowań sądowych. Na pewno wprowadzenie e-rozpraw wcześniej, a przede wszystkim stworzenie przez Ministerstwo Sprawiedliwości odpowiednich systemów informatycznych, ograniczyłoby liczbę odwoływanych rozpraw/posiedzeń. Sposób działania sądów w okresie od marca do maja 2020 roku może doprowadzić do znacznej przewlekłości postępowań sądowych, co zawsze ma negatywne skutki dla stron postępowania. Ponadto wydaje się, że przerwa w rozpatrywaniu spraw w powyższym okresie będzie oddziaływać na organizację pracy sądów jeszcze w najbliższych latach a oznacza to, że czas rozpatrywania wszystkich spraw ulegnie wydłużeniu, co istotne także tych, które jeszcze do sądów nie trafiły.

HELŚIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

Helsińska Fundacja
Praw Człowieka
ul. Zgoda 11
00-018 Warszawa

tel. (22) 556 44 40
fax: (22) 556 44 50
hfhr@hfhr.pl
www.hfhr.pl

COVID-19
Safety Warning